

ממסורת הש"ס

(א) במדבר כו,

תורה אור השלם

- 1 אף בגורל יחלק את
הארץ לשמות משות
אבתם ינחלו:
במדבר כו נה
2 לאלה תחלק הארץ
בנחלה במקפר שמות:
במדבר כו נג

הגהות הב"ח

(א) רשב"ם ד"ה (נדף הקודם) ושהיה כו' חד אחא דאבא דמת ונטלו: (ב) ד"ה כאלה וכו' מחלק הארץ לבערים כ"ל ותיבת מפני נמחה:

מוסף רש"י

וּבֹאֵן מִתִּים יִרְשִׁין חִיִּין.
 כִּדְשׁ, יֵן אַחִים מִיֹּזֶל מִרְסִים
 שִׁלְשׁ לֵשׁ נִשְׁבֵּי צִבְיָה אֲחֵרֵי לֹהֵ
 אַחֵד וְלֹהֵ שְׁלֵשֶׁה, אַחֲדֵן נֵעַל
 חֶלֶק אַחֵד וְחֶלֶק שְׁלֵשֶׁה, וְזֹרֵה
 שְׁמֵחֵן לֹלֵה תַּחֲבֵלֵהּ וְחֻקֵּיהֶן
 נִחְלָתֵן אֶלֶל אִבִּי אֲבִינָהן וְחֻקֵּיהֶן
 כִּדְשׁ, וְזֹרֵה שְׁלֵשֶׁה לִּשְׁמֹת
 מִשּׁוֹת אֲבוֹתֵם יִנְחֵל, אַחֲדֵן
 שְׁנֵעֵל הַבְּנִים חֻקֵּיהֶן לְפִי אֲהֻבֹת
 שִׁלְשׁ מִרְסִים, וְזֹלֵל מִתְחִילֵה
 חֻקֵּיהֶן לְמִתִּים יִרְשִׁין מִרְסִים לֹלֵ
 הִיוּ נִשְׁטֵלִין אֵלֶּן הָאֲרֻצָּה אֲלֵהֶן
 חֻקֵּיהֶם, עֲבִישׁוּ נֵעֵל הָאֲרֻצָּה
 תַּחֲבֵלֵהֶן (מִדְּבָר כו. ה.)

מוסף תוספות

א. כ"א: ועוד אם היה להם
ביצוא מצרים אבות ואמהות
אבות להם יניחו למלושת
ההווה לאבותיהן ועושים
לאבי אביהם וכו' והחוב
לשמות ממות
אבותם, וכו' וי' שהדין
נותן שהאמה הווה להראשון
שבהם כי הוא אדוק ויבוא
ירכי טפלים לו ואין כל
כלום בחיי האב. כ"ט:
ב. וצ"ל שאלוהו שהחזיר
הבנים אצל אבותיהם ועשו
אבותיהם שחיותי' גמורים
כל מה שהחיותי' בניהן
ולכן חולקין כשהן מורשיהן.
ג. ויהי ויהיו שוה, ודוק.
ד. והא דקשה לו וי' שהיה
לרש"י לפרש שז"ל וי' דאין
מורשים אלא אצל אבותם,
למה חולקין בשוה, כל
אחד חייב לו כספי לבנו
ולא כל אחד, חייב לו קשי
לפרשו למה שי' להם
להחזיר אצל אביהם
במקום אביהם והלא
אביהם אדם לא אצל אביהם
לירש, קודם לו כרחק גזירת
הכתוב אצל, וי' לפרשו
שרש"י ז"ל אצל הממסר
דגזירת הכתוב היא
שהאבות יזכו למצוה זו
שיש לו אחד ממוצא אצל
ז"ל בנין הרבה, אצל
שהן אדוקין כל אצל לקים
שני מקראות הללו. ש"טמ"ק
שם סוף פסוק' וי' ויניחו
מחזירין לאבותיהן שחולקין
עם אחי אב' אצל' שהם
מוצאי מצרים אצל אחי
דוקא חולקין בשוה הם
שמוחזירין בניהם אצלם,
הכי משמע ביה לשמות
מות אבותם וכו' לבנים
והאבות יצאו וי'.

ובגלגל אבי חפר ובמכר אבי גלגל לעיל מינה איירי ואיכא למימר
דלגלגל קאי ומאי שני שני לגלגל כלומר בן בנו כדכתיב [במדבר כו] בן חפר
בן גלגל הרי ג' חלקים ב' חלקי כזורה וחלק ללפחד ועמו שהיה
והאי ללא קחשיב במנמי' ד' חלקים שהיה להם לננות
גב' תנן כמאן דאמר
הארץ דתניא ר' יאשי
נתחלקה הארץ שגא'
ינחלו אלא מה אני
הארץ בנחלה לאלה
הטפלים ר' יונתן אומר
הארץ שנאמר לאלה
אלא מה אני מקיים
ינחלו משונה נחלה ז'
שכל נחלות שבעולם
מתים יורשין חיין אמר
למה הדבר דומה ל'
בעיר אחת לאחד יש'
לו שני בנים והלכו
אחד נוטל חלק אחד
נוטל שני חלקים ומחז'
וחולקין בשוה רבי ע'

בשנה שניה לנאחם ממזרים נתחלקה הארץ כאליו ירשנה הן עמלק וימי שהיה לו עתה בציאת הארץ בן אחד נטל כל חלקו וימי שהיו לו עשרה בנים נמי לא נטלו ציון כולם אלא חלק אחד: **שנאמר** וצא אלה הארץ בציאתו מניין דערצות מואב דכתיב צהר (א) וצא אלה הארץ היה איש מפקודי משה וזהו ויחזקו: **לשמות** **שמות** **אבותם**. אל אלה שגמנו ציאות מרים יחזקו אלו ללוחות יחלקו הגולה ואל אלה שגמנו ציאות ירשום. ולקמן (ע"ב) מפרש מגן דהאי אבותם ציאות ממזרים קאמר: **אלה החלק**. דכתיב לעיל אלה פקודי בני ישראל שש מאות אלף ואלף שבע מאות ושלשים וסמך ליה וידבר ה' אל משה לאמר לאלה תחלק הארץ אלמלא לצאי הארץ נתחלקה: **כאלה**. ששהן בני עשרים לצוני עשרים שיצאו ממזרים נתחלקה הארץ אבל לא לטפלים שיצאו פחות מבן כ' שלא נטלו חלק בצרך לא הם ולא בצניהם אלא שזות מורישיהן ואם לא היה להם שום מוריש שיצא ממזרים בזמן שזות היה להם אלא דוד וחס שמתו בדבר בלא בנים אלא לא נטלו חלק בצרך. ורש"י פתחם כצד מה מ"ל נאמר לחלק הארץ (א) מפני כשרים וקדושים כלומר לאפוקי רשעים שבהן שלא היה להן חלק בה ואפילו בניהן אינן זוכין בה בשביל אביהן אלא בזכות וקנייה אס היו מיוצאי מזרים כדאמרין לקמן (ע"ב) בני מרבלי ומתלוינים נטלו בזכות אבי אביהן וזכות אבי אמותיהן: **לנצי הארץ נתחלקה הארץ**. ולא ליוצאי מזרים דאין הולכין אחר היותאין אלא אחר הנכסים דראובן ושמעון שיצאו ממזרים והולידו בנים כדבר זה עברה וזה אחד לא היה אזלינן בתי יוצאי מזרים היום נוטל האחד כנגד כולן עכשיו העשרה נוטלין (א) חלקים ויהאחד נוטל חלק אחד: **אלה מה אני מקיים לשמות** **שמות** **אבותם**.

ודמשהע דאחר יואל מארים נמי יש לנו לחלק הנחזה. ומפרש ואזיל ד
 חלקים בארץ מחלקין אותה ביניהן לפי חשבון מטות אבותם כאר
 וכוונת דהוה יואל מארים היו בני עשרים דומיא דבאי הארץ דקפיד
 שלוחים בעלמא להביא לשניהן י"א חלקים וחוזרין ראובן ושמעון ומו
 נגוטל מחלה. והכי תנא דבסופתא (פ"ה ה"ג) כייל שני אחין שהיו מיואלא
 דהיינו י"א לתתן משנה נטול לתת לתך י"א לתתין והאחד נטל לתך
 שהשן כוריים ואחד נטל מחלה שהן כוריים ואחזי והוה שאמרו בכל
 האעה של ברייתא בסיפרי (ירש פנחס) שינה הכתוב נחלה זו מכל נחלות
 האת החיים אמר רבי משל למה הדבר דומה לשני אחין כהנים שהיו
 אשין והולכו אלל אציהן וחזרו וחלקו בשוה כיולא בו אחא
 אצבותיהן וירשו מתים את חיין וחזרו וחלקו בשוה דפרשיטת עיליל
 שהחלק חלק האחי ושני לשמות מטות אבותם לענין חלוקה לחלקו
 שנטלו ונטול בן מהאן החלקים כנגד כל בני ראובן: שני

52

יש נוחלין פרק שמיני בבא בתרא

ק"ז.

[illegible]

מורשיו ומורשין אותם
חורין וחולקין אותם
כל שיש לו חלק אחד
לאותו חלק ומצאנו
אחת שני בנינו נטלין
אולם ומצאנו אחד שני
אין הוי ב' אחין שאנו
מצרים ולא חלקו עדיין
אין אביהם ויהי אחת
בנינו ולאחד ג' בנינו
בא הכנים לארץ ונתנו
השביל עצמן
אליהם ונעשו לו אחד
שמן חורין אצל
ביתן שלמו וחורין הכנים
ורשין אותו מבנינו
היו לו ד' בנינו נטלין
חלקם ואדני ג' בנינו
נטלין חלקם והיונו
שמות אותם באותם ארץ
אשר מצאנו וחללה הארץ

ומחזירין אצל אביהן וחוזרין וחולקין בשוה. בפרש"י חומש פס"ט דמחזירין אלל אבי אביהן ורובה לפרש אדם שיאל ממזכרים ולו שני בנים ולאותן שני בנים לזה בן אחד ולזה שנים והסתמא כשמחזירין לאבי אביהן יש לחזור ולחלוק בשוה שמכחו בזין ואין לו לירש לזה יותר מלזה שאם לא יאל אבי אביהן ממזכרים אלל אבותיהן עמין למע אילקו בשוה כשמחזיר כל אחד לאביו הלא כל אחד יחזיר ויורש לבניו ולא לבני אחיו והא דקאמר הכא משל לב' אחים כהנים ואין מוזכר אביהן לא נקטינהו אלל למשל בעלמא וקשה דליפרוש זה היה למיכתב לשמות מטות אבות אבותם דכשאין אבי אבות אלל אבות לבדם לא נפקא מינה מיד דבחורא^א ועוד בתוספתא שביט שמואל לא קמי אלא שני אחין שהיו מיואלי מזכרים לזה יש לו ט' וכו' ולא קמי שני אחין ואביהן וגראה לריב"א דגזרת הכתוב הוא כשמחזירין אלל אביהן שחולקין אותו שני אחין בשוה^ב אע"ג דבעלמא אין הדין כך הכא גזרת הכתוב מהנך שני מקראות ודקאמר מתים יורשים כע החיים לאו דקין ירושה ממש אלא כע חיים ירושה^ג ואי"ת מאי נפקא מינה ביי למאן דאמר

ליוצאי מצרים נתחלקה הארץ בין למאן דאמר לבאי הארץ נתחלקה
 והשחמא כשמחזירין כל באי הארץ לאבותיהן כל מה שנטלו והאבות
 וחלקו בשוה הרי הוא כאלו ליוצאי מצרים נתחלקה וי"ל דדוקא שכן
 אחיזין חוזרין וחולקין בשוה אבל אם אינן אחין לא ואם לזה תשעה
 צנים ולזה אחד זה נוטל ט' לתמים וזה נוטל פ"ד אחד אבל למאן
 דאמר ליוצאי מצרים כולן נוטלין בשוה וה דפ"ה דררואין ושמעון
 ושלאו ממזרים והולידו צנים במדבר וה עשרה וזה אחד אי אוליין
 צבת יוצאי מצרים היה נוטל האחד כנגד כולן אבל עכשיו י נוטלים
 עשרה והאחד נוטל אחד לא מיירי בראובן ושמעון אחים דא"כ
 גם למ"ד לבאי הארץ היו חולקין בשוה אלף נכרים הם ור"ת מפרש
 דבשהצנים מחזירין לאבותיהן כל אבות ישראל חולקין בשוה ונפקא
 מיניה בין למ"ד ליוצאי מצרים בין למ"ד לבאי הארץ לענין טפלים
 שחם היו האבות בני עשרים מיוצאי מצרים ומתו במדבר וצנייהן
 ששכנסו לארץ כולם טפלים או נשים כבנות זלפחד למאן דאמר
 ליוצאי מצרים נתחלקה היו נוטלין וכל"ד לבאי הארץ לא היו נוטלים
 כלום או איפכא או יצאו ממזרים טפלים ולא אבות וכשאו לארץ היו
 צני עשרים או הם או צניהם למאן דאמר לבאי הארץ נוטלין ולמאן
 דאמר ליוצאי מצרים אין נוטלין וקשיא לפירושו דלמאי נקט בתוספתא
 שני אחין ועוד קשיא לריב"ז דלשמות מטות אבות משמע אחין
 דוקא דכל מקום קוראין לאחין אבות כגון לא יומתו אבות על
 צבנים ומפקינן (סנהדרין דף ס:) דבן אחיו פסול לו לעדות וגם
 מצבים לא יומתו על אבות נפקא לן (שם) דאחי האב פסול וגם
 משם יש להוכיח שיש להחזיר אלל האבות ולא אלל אפי צניהן
 ועוד

כִּי אֲהִי לַשְּׁמוֹת מֵטוֹת אֲבוֹתַי יִנְחִלוּ דְּלֹאֲחֵר שֶׁנִּטְלוּ בְּנֵי רֹאזוֹן וּשְׁמֵעוֹן לְיוֹצְאֵי מִצְרַיִם דִּהְיִינוּ רֹאזוֹן וּשְׁמֵעוֹן אֲבוֹתַם נִתְחַלְקוּ הֵי יִ״א חֲלָקִים אֶל לְעֵינֵי נַחֲלֵת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל אֲבִנִי כִּי דְכֻמְכִּי לֹאֵלֶּה וְהַבְּנִים אֲרִין כִּי אִם יִזְוִן לְבִנְיָהֶן בְּנֵיוֹ שֶׁל רֹאזוֹן נוֹטְלִין מִחֵדָּה מִיִּ״א חֲלָקִים וְבְנֵי שֶׁל שְׁמֵעוֹן מִצְרַיִם לֹאֲחֵד יֵשׁ לוֹ טִ׳ בְּנִים וְלֹאֲחֵד יֵשׁ לוֹ בָּן אֶחָד וּלְפָנֵיהֶם בִּית הֶ׳ כּוֹרִין דְּרוֹם אֲבוֹתֵיהֶם וְחוּצוֹ וְהוֹרִישׁוּם לְבִנְיָהֶם טִ׳ אֲרִין נִטְלוּ מִחֵדָּה טוֹרָה חִיין יוֹרִשְׁנָן וְכֵן הַמַּתִּים וְכֵן הַמַּתִּים יוֹרִשְׁנָן אֶת הַמַּתִּים וְכֵן הַמַּתִּים יוֹרִשְׁנָן שְׁכֵר שֶׁל נַחֲלוֹת שְׁבֻתוֹתָהֶם חִיין יוֹרִשְׁנָן אֶת הַמַּתִּים וְכֵן הַמַּתִּים יוֹרִשְׁנָן עֵיר לֹהֵל לוֹ בֶּן אֶחָד וְלֹהֵל לוֹ גִ׳ בְּנִים וְיֹאֲלֵה לְגוֹרֹן זֶה נִטֵּל סָאָה וְאֵלֶּה אֲמוֹרֵה בְּצֵאֵי הָאֶרֶץ זֶה נִטֵּל סָאָה וְאֵלֶּה נִטְלוּ גִ׳ סָאִין וְהוֹרִישׁוּ אֶת הַשְּׁבֻתָּה מִמּוֹקְמֵי שֵׁנִי קִרְאִי לֹאֵלֶּה הָאֶרֶץ אֲשֶׁמֻעִינָן שִׁטּוֹל כֹּל הֵן מֵה שֶׁנִּטְלוּ כֹּאִילוֹ לְיוֹצְאֵי מִצְרַיִם אֲבוֹתֵיהֶם נִתְחַלְקוּ הִנֵּה חֲלָקִים כֹּהֲנִים. וְהַתְּנוּ בְּיִנְיָהֶן לְחֻלּוֹק כֹּל הַתְּרוּמוֹת הַנִּתְּנוֹת לַשְּׁמִינִי בְּשָׁבָה: לֹאֵלֶּה

ז'אנאר

על גב דשקלו כל אחד ואחד מבאי הארץ חלקו בשביל עצמו חוררין וחולקים כמו שירשו מאבותם: ר' שמעון בן אלעזר אומר. בין ליוצאי מצרים בין לבאי הארץ נתחלקה הארץ